

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens I. & II. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas Missalis
- Cum Præfatione seu Præmonitione necessaria Bibliopolæ ad Lectorem

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Canone Missæ usque ad Consecrationem. VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40113

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

TIT. VIII. De Canone Missæ usque ad Consecrationem.

Pro Ritu Missæ Privatæ, ab initio Canonis, usque ad illa verba, unâ cum famulo tuo &c.

I. Gavanti, post Rubr. n. 1, pag. 110, col. 1. §. Actio prima. *Ad primum gestum, prima quoque verba, Te igitur sunt pronuncianda &c.* Est quæstio non parùm controversa inter Rubricarum interpretes, quoad prima Canonis verba, & Rubricam n. 1, nimirum, utrum prima illa verba *Te igitur, &c.* debeant proferri simul cum gestibus elevationis manuum, & oculorum; vel è contrâ debeant pronunciari prædicta verba à Sacerdote post omnes gestus antedictos. Gavantus *hic tenet*, quòd ad primum gestum, prima quoque Canonis verba sint proferenda: quis, ait ipse, juxta regulam communem, non debet dari gestus sine voce, qui alioquin esset inconcinuus: præterea *Extendens dicit, jungens dicit, elevans dicit, sunt participia* (prosequitur Gavantus) *cum verbis simul in Ordine Missæ; & sic concordantur Rubrica.* Hanc Gavanti sententiam amplectuntur Bauld. *part. 3. tit. 8. Rubric. 1. n. 1.* Tonell. *lib. 2. tit. 8. Rubr. 1. n. 1.* Cabrin. *cap. 8. §. Statim*, Arnaud. Moncius, à Portu, & alii.

Sed contra Gavantum, & mox allegatos Auctores, censent omnes, gestus, seu actus prædictos debere præcedere, non comitari prima verba Canonis, *Te igitur, &c.* adeoque incipienda esse dicta verba immediate post omnes gestus præscriptos, id est manibus super Altare positus, qui est ultimus gestus; censent, inquam, & tuentur hanc sententiam ex nostris Castald. *lib. 2. sect. 8. cap. 6. n. 1.* Quarti *part. 2. tit. 8. de Canone Missæ sect. 1. dub. 1.* Magius in suo galateo religioso *disquis. 24.* Alii etiam propugnant validè hanc secundam sententiam, nimirum Trimarchius apud Nigrum in additionibus ad

Ruiz *part. 3. §. 7. num. 1.* Turrinus *part. 4. sect. 3. cap. 4.* Hagerer *tit. 8. n. 1.* Cerri. Missæ Privatæ *cap. 10. §. 15.* Lohner *part. 4. de Rit. Missæ brev. not. illustr. tit. 8. n. 1. & pag. 4. n. 66.* Gervasi *cap. 8.* Benvenuti *pag. 21* & alii relati à suprâ laudatis Magio, & Quæti; cui quidem sententiæ validis rationum momentis adductus, ad hærendum esse cõdiderim: Rubrica etenim in Ordine Missæ posita, hæc est: *Extendens, elevans, jungens, &c.* inclinatus dicit; quæ & concordat cum generali Rubrica *sup. cit.* quæ dicit: *Elevat manus; oculisque elevatis, & manibus junctis, & super Altare positus profunde inclinatus dicit, &c.* unde sequitur, prima illa verba Canonis *Te igitur*, dicenda esse à Sacerdote jam inclinato, adeoque post gestus prædictos ab eo jam præstitos: hæc utitur Rubrica præscribit, quòd dicat illa verba quando est jam inclinatus. Quòd si Rubrica generalis non satis explicat alteram, alia non satis explanabunt. Prima: *Elevatis oculis, & statim demissis; tum profunde inclinatus dicit: Munda cor meum, &c.* Secunda: *Manibus junctis, & super Altare positus, aliquantulum inclinatus, dicit submissè: Suscipe Sancta Trinitas, &c.* Tertia: *Stans junctis manibus ante pedus, capite inclinatus, dicit: Agnus Dei, &c.* Quarta: *Stans junctis manibus super Altare, & capite inclinato, dicit: Placeat, &c.* Ex quibus plurimum Rubricarum verbis, clarè eruitur, à Sacerdote jam inclinato, & non dum inclinatur, verba proferri debere: en igitur gestum Sacerdotis, eodem verba præcedere.

Neque dicas, in his casibus non extenduntur manus, nec alius gestus fit, cui ver-

ba non jungantur, ut requirit Gavantus. nam præfati gestus non faciunt, quod verba debeant eodem tempore proferri; & hoc clare colligitur ex Ceremoniali etiam Episcoporum lib. 2. cap. 8. §. 68. ubi habetur: *Manibus super Altare positis, devotè inclinatus, extollit ad Crucem oculos, & eos statim demittit, & incipit, &c.* ex quibus verbis liquet, quod postquam posuerit manus super Altare, postquam inclinatus fuerit, &c. debet prima Canonis verba proferre; ut ipsa Ceremonialis verba clare significant. Præterea notat Trismarchius *loc. cit.* *Tunc dari gestum inclinationem, hoc est, incompositum, & confusum, & irritatum, si observaretur, quod docet Gavantus.* Non enim bene oculi, ac manus & elevari, & demitti, & conjungi, & super Altare poni possent eo momento, quo verba Canonis legi debent; neque dicas pro descendenda Gavanti sententia, posse illa verba memoriter recitari; nam verba sunt Canonis, qui tunc legi debet.

Rationem verò à Gavanto hoc loco adductam pro firmanda sua sententia, Quarti *loc. supra cit.* evertit, dicendo, & probando, non subsistere, quod non debeat dari gestus sine voce: quia in Missa sæpe præscribuntur gestus sine voce, aut verbis, quæ illos comitantur, ex. gr. Genuflexiones, elevatio Hostiæ, & Calicis, &c. In Missa Sollemni thurificatio prima Altaris; Benedictio Subdiaconi post Epistolam, nam Sacerdos facit super eundem signum Crucis, nihil dicens. Deinde ex aliis exemplis supra adductis, liquet in aliis casibus præscribi in Ordine Missæ gestus, qui profectò verba Sacerdotis præcedere debent. Cum igitur Castaldi, & Quarti sententia Rubricis, & Ceremoniali Episcoporum conformis videatur, eam non immerito, ut probabilior, sequi cogimur.

II. Rubric. n. 1. pag. 110. & Gavantus *ibid.* col. 1. lit. 1. *Inclinatus incipit Canonem, secretò dicens, Te igitur, &c.* Manibus igitur junctis, & super Altare positis, profundè inclinatus, incipit Sacerdos Canonem, secretò dicens, *Te igitur, voce, inquam, submissa, & secreta, quæ continuatur per totum Canonem, nisi aliter noceat alicubi.*

III. Rubr. n. 1. pag. 110. & Gavantus *ibid.* col. 2. lit. 1. *Cum dicit, Hac dona, &c.* Cum Celebrans dicit *Petimus*, tunc hinc inde super Altare extra Corporale manus extendit; Gervasi *supra*; & statim dicto prælaudato verbo, osculatur Altare in medio. Lohner *part. 4. num. 66.* Angel, in *Catal. errorum §. de Canone, Gervasi supra, &c.* Deinde erigit se, & conjungit ante pectus manus juxta morem, dum dicit: *Uti accepta habeas, & benedicas;* & prosequitur erectus deposita super Altare sinistra manu extra Corporale dicens: *Hæc dona, hæc munera, hæc Sancta Sacrificia illibata:* & dum dicit prædicta verba, dextera manu signat ter communiter super Hostiam, & Calicem; & hic, sicut alibi, notandum, quod quando Crux est communis Calici, & Hostiæ, oportet, ut advertunt multi, ne dum faciant primam lineam, interrumpant manum inter Calicem, & Hostiam; sed faciant æqualem, & erectam versus pectus, absque eo quod medieta-tem versus Hostiam deprimant, faciendo in eadem altitudinis lineam transversam intra extremitatem anterioris palmarum, & intra Hostiam; ut utraque linea dici queat communis, & non particularis. Ceremon. Missæ Priv. cap. 4. §. 3. num. 4. Deinde extensis manibus ante pectus, prout extenduntur manus ad Orationem, prosequitur: *In primis, quæ tibi offerimus.*

Pro Ritu Missæ Privatæ, ab illis verbis Canonis, Unâ cum famulo tuo, &c. usque ad illa: Et omnibus orthodoxis, &c.

IV. Rubric. n. 2. pag. 111. & Gavant. ibid. col. 1. lit. m. *Papa nominatur.*) In hærens Rubricæ n. 2. optimè docet Gavantus, quòd Sacerdos Celebrans, quando in Canone dicit: *Unâ cum famulo tuo Papa nostro N. N.* exprimit nomen Papæ viventis, & inclinât caput in reverentiæ signum; sed postquam legitima pervenerit notitia Sedis vacantis, omittuntur prædicta verba in Canone. Adnotandum etiam est, quòd supra dicta inclinatio simplex ad nomen Papæ, semper fit versùs librum, & non versùs Crucem. A Portu *suprà Rubr. 2. in adnot. n. 1.*

V. Rubr. n. 2. pag. 111. & Gavant. ibid. col. 1. lit. n. *Antistite nostro, &c.*) Quando in Canone proferuntur illa verba, *Et Antistite nostro*, apponitur nomen Prælati illius, qui simul sit Episcopus, & Ordinarius loci ejus, in quo Missa celebratur: Gavantus, & alii Rubricæ communitè: unde fit, proferendum esse nomen Archiepiscopi, & Patriarchæ in Ecclesia, & Oratorio suæ Diocesis. Proferendo autem nomen Patriarchæ (si ille sit Antistes talis Diocesis) nulla fit capituli inclinatio, quandoquidem de ea silet Rubrica. Gervasi *suprà*, & à Portu *suprà n. 3.*

Quòd si Episcopus loci, &c. sit vita functus, ea verba, *Et Antistite nostro*, omittuntur. Lohaer *part. 2. tit. 21. n. 3.* & Gervasi *suprà*. Prædicta verba, *Et Antistite nostro*, omittuntur etiam à Sacerdotibus Romæ celebrantibus; quia Pontifex est Ordinarius Episcopus Urbis, & Orbis. *Quart. part. 2. tit. 2. Rubr. 2. n. 2.* Regulares pro Episcopo Diocæ ano nominare non possunt suos Generales, ut observat Gavantus, & ut habetur in Decreto à S. R. C. edito sub die 12. Novembris 1615. & dato in nostro Indice sub *num. 149.* Rursus nec Clero Seculari nominare fas est suum Superiorem, etiam in

dignitate Ecclesiastica constitutum, quæ Episcopali inferior: Polaccus *part. 2. n. 1. in addit. à Portu supra num. 4.* quæ non est nominandus in Canone Abbat emptus, licet habeat jurisdictionem quæ Episcopalem, ut omnes DD. nominant Prælati veniunt quidem sub nomine Canonariorum, non autem sub nomine Episcoporum: unde eorum jurisdictio non dicitur Episcopalis, sed quasi; ut declarat Concilium Gregatio Concilii 1638. 13. Novembris. *ste Nicolio v. Nullius Diocesi, sub num. 1. & Quarti part. 2. tit. 8. in Rubr. dub. 3.*

Utum autem Celebrans in prædicti Prælati territorio, qui verè non sit Episcopus sed jurisdictionem quasi Episcopalem habeat, & nulli Episcopo prædictus Celebrans subdatur; utrum, inquam, in hujusmodi sua vicinior Episcopus sit nominandus, quem itur pro ordinibus suscipiendis, conveniunt DD. Affirmant Gavantus *loc. cit. naud. supra num. 3.* Cerem. PP. Cler. Reg. S. Pauli *lib. 1. cap. 7. n. 12.* negant vero *Quarti part. 2. in Rubric. supra*, Bauldry *suprà*. Tonellius *suprà num. 2.* Angel. *part. 1. tit. n. 61.* & à Portu *suprà n. 15.* DD. sequuntur hanc sententiam docent, quòd in dicto omitti debent illa verba, *Et Antistite nostro* eo modo, quo, quando locus aliquis est Episcopo, quia sit defunctus, non nominatur vicinior Episcopus; sed, ut supra dicimus, in tali casu omittuntur prædicta verba. Ecclesia autem, quæ nullius Diocesis caret Episcopo: unde videtur comparari cum ea, in qua Episcopus est defunctus, sic debent omitti illa verba in Canone, *Et Antistite nostro, &c.*

Hinc sequitur etiam, quòd si Celebrans sit à Diocesi sui Episcopi, non debet nominare suum Episcopum, sed Antistitem loci, in quo

quo celebrat: Bauldy, Tonellius, & Gervasi supra, necnon Polaccus supra n. 3. quia, cum Celebrans offerat nomine totius Populi, qui adest, vel adesse potest, mentiretur, si pro nominando sub illis verbis, *Et Antistite nostro N.* pro Episcopo illius loci, nominaret suum Prælatum, quia verè non est astantium Episcopus. Tonellius, Quarti supra, Angel. supra n. 19. Præterea se debet conformare aliis Sacerdotibus ejusdem loci, in quo celebrat, in publicis precationibus. Quarti, Angel. supra, & à Portu supra n. 6. Si verò ratione longi itineris, vel defectu memoriæ, non recordaretur nomen Episcopi loci; satis est in dicto casu dicere pro Antistite nostro *mentali-ter*, intelligendo in cujus Diocesi celebratur. Ita pluribus relatis tenet Pasqualigus de Sacrif. nove Legis tom. 1. tract. 1. quest. 27. sub n. 26. necnon Angel. supra n. 60. & à Portu supra n. 6.

Si verò Episcopus Ordinarius dicti loci, in quo celebratur, sit vita functus, jam diximus supra, quòd prædicta verba omittuntur: sed advertendum est, loca Episcopi, non posse nominari Vicarium Capitularem: quia licet, Sede vacante, Ordinarius sit illius loci; non tamen est Episcopus illius Diocesis. Rursus neque nominari potest Archiepiscopus, aut Patriarcha Provinciæ, intra quam continetur Episcopatus Episcopi defuncti, licet in eo habeat aliquam jurisdictionem: quia Archiepiscopus, aut Patriarcha non dicitur Ordinarius in Diocesis Suffraganeorum. Quarti in Rubr. dub. 3. supra, à Portu supra n. 7. Hoc tamen non observatur à Græ-

cis, aliisque Orientalibus, qui Patriarcham nominant, & Metropolitam.

Si Celebrans sit Episcopus, Archiepiscopus, vel Patriarcha, omittis prædictis verbis, dicit eorum loco, *Et me indigno servo tuo.* Sed hic notandum occurrit, quòd non solum Episcopi, & Superiores Prælati, sed etiam Cardinales propter dignitatis eminentiam, ubicunque celebrent, orant pro se ipsis, non pro loci Episcopo, in quo celebrant. Tonell. supra num. 3. & à Portu n. 9.

Sicut igitur Episcopi non orant pro aliis Episcopis, quia non sunt ipsis Superiores; ita nec Romanus Pontifex, qui non habet Superiorem in Terris, orat, nisi pro se. A Portu supra n. 10.

VI. Gavant. pag. 111. col. 2. eadem lit. n. *Nil ergo tu addas sine auctoritate &c.* In prædicto Canonis loco non est addendum nomen ullius Principis Secularis viventis; Castald. lib. 2. sect. 6. n. 2. & Gavant. hic, ad præcavendos abusos, qui irrepere possent nominando in Canone aliquem minus dignum contra Majestatem tanti Sacrificii in hæc parte Missæ; nisi militet in contrarium aliquod Privilegium Apostolicum, quale concessisse fertur Sanctus Pius V. pro Hispanis. Gavant. hic, Quarti quest. Præmiali sect. 2. num. 2. vel aliqua inveterata, & legitima consuetudo, qualis asseritur vigere in Gallia pro Rege; Bauld. part. 3. tit. 8. Rubr. 2. n. 2. & Venetiis pro Duce. Polac. in Aphor. §. 17. n. 4.

Nominantes suum Generalem pro Episcopo loci, peccant mortaliter. Diana tract. 14. de celebr. Missæ; Resol. 40.

Pro Ritu Missæ Privatæ, ab illis verbis Canonis: Memento Domine: usque ad alia verba: Et omnium Circumstantium.

VII. Rubric. n. 3. pag. 112. & Gavant. ibid. col. 1. lit. o *Demisso aliquantulum capite.* Celebrans, dum dicit illa verba, *Memento, &c.* elevat, & jungit manus juxta formam à Rubrica n. 3. præscriptam, non usque

ad oculos, sed usque ad mentum circiter; Angel. part. 1. tit. 7. n. 64. & part. 3. tit. 8. n. 3. à Portu supra n. 2. abique eo quòd prædictæ manus demittantur, & Altare tangant, antequam eleventur: Gerv. cap. 8. §. Arrivato. Monc.

Monc. *suprà* §. 112. sic junctis manibus hac paulisper in quiete. Igitur commemoratio vivorum, quam facit, non debet esse nimis brevis, scilicet in momento, sed debet durare saltem per spatium unius Pater noster; Bauld. *sup.* Tonell. *lib. 2. tit. 8. Rubr. 3. n. 2.* Bül. *lit. S. num. 20. §. 52.* à Portu *n. 3.* capite etiam aliquantulum inclinato: Pisart. *tit. 8. in expos. n. 5.* & Vinitor *part. 2. in adnot. n. 3.* unde sequitur, oculos non esse elevandos versus Crucem, sed defigendos versus Hostiam super Corporale positam. Bülus *sup.* & Bauld. *part. 3. tit. 8. Rubr. 3. in Notis n. 1.* Igitur amplectenda est nostri Gavanti sententia, docentis, in dicto casu oculos non esse claudendos, nisi forte ad majorem animi compositionem; contra nonnullos, qui absolute præscribunt, in prædicta circumstantia oculos claudi debere, ita ut non debeant in Hostiam desigi: hæc autem oculorum moderata demissio perseverare debet, usque ad illa verba: *Et omnium circumstantium.* Polaccus *sup.* Advertere etiam debet omnis Sacerdos, quòd dam profert illa verba *Memento famularum, &c.* non debet ea, & sequentia verba alta voce, sed secreta proferte.

Dum Sacerdos dicit *Memento, &c.* vel prius, si necesse est, surgit Minister; & facta consueta reverentia ad Altare, pergit ad capiendam virgam, & cum ea lumen ex lampade, si adest, vel ex candelabro in cornu Epistolæ, & accendit cereum, qui est in cand. labro majori ad cornu Epistolæ, animadvertendo, ne terga vertat unquam ad Altare, & Celebrantem, observando, an ad Consecrationis actum pervenerit. Deinde deponit virgam, & genuflectit super altiorem gradum in latere Epistolæ prope superaneum; si verò nulli sint gradus, post Celebrantem. Gervasi *infra citand.* In diebus festivis tamen, non unam tantum cereum, sed duos accendere debet in dicto casu. Hæc colliguntur ex Lohner *suprà*, Bauldry *suprà* num. 33. & 34. à Portu, & Ger-

vasi *in Instruct. pro Ministr. Missæ Priv.* 9. num. 2.

VIII. Rubr. n. 3. pag. 112. & Gervasi *ibid.* col. 1. lit. p. *Quorum nomina (secrta &c.)* Convertendo nunc observationes nostras ad Celebrantem; hic manibus junctis capite inclinato, & oculis, ut *suprà*, demissis facit commemorationem vivorum Charitativum juxta suam piam voluntatem, etiam regula à Gavanto *hic* tradita, & ab aliis qui piè de ea scripserunt; Bauldry *suprà* *bric. 3. num. 1.* Bülus *suprà* & *in lit. M. 131.* quorum nomina tamen, si vult, cretò commemoret; sed necesse non est primere, cum sufficiat mente tantum eorum memoriam habere. Potest etiam Celebrans si pro pluribus orare intendit, ne constantibus sit morosus, ante Missam in primo proponere sibi omnes illos, pro quibus in ipsa Missa orare intendit, Rubrica n. 3.

Hoc unum superest hic animadvertendum, prædictam Sacerdotis Orationem esse Orationem privatam; & ideo in eo est Sacerdos orare etiam pro excommunicatis vitandis, infidelibus &c. ut observat Gavantus *hic*, Tonell. *sup.* & Quartus *sup.* in dubiis, *dub. 3. &c.*

Si quis autem formulam aliquam habere desiderat orandi secretò in hac Canonica parte, poterit uti illa, quam affert Serenus *2. part. Missæ num. 28.* quæ est hæc: *Memento Domine famularum, famularumque tuarum, hoc est mei, & eorum pro quo, vel pro quibus in particulari criticare debeo; parentum, fratrum, sororum, consanguineorum, & amicorum meorum omnium, quibus fui gravamen, scandalum, & occasio peccandi; omnium benedictorum meorum in spiritualibus, & temporalibus; omnium mihi committentium in genere, & in specie; omnium Episcoporum, Sacerdotum, & Ministrorum Ecclesie Catholice; omnium Principum temporaliū cum suis ministris; omnium inimicorum meorum.*

meorum, & omnium Fidelium viventium ad dimissionem culpæ, & largitionem gratiæ, & donorum; omnium hæreticorum, schismaticorum, excommunicatorum, & infidelium ad conversionem; & tandem omnium eorum, pro quibus & vis, & scis me debere orare, & illo gradu, & pro illis rebus, in quo, & pro quibus teneor pro illis offerre; & omnium circumstantium.

Præterire non debeo, quod antiquitus usus erat recitandi in Missa nomina offerentium; ut meminit Innoc. I. qui sedit Anno 402. in epist. 1. cap. 2. ad Descentium; & recitatur in cap. fin. de consec. d. 1. quorum nomina scripta erant in diptychis, quod etiam

Pro Ritu Missæ Privatæ, à Commemoratione vivorum facta, usque ad Consecrationem Hostiæ.

IX. Rubr. num. 4. pag. 113. *Demissis, & extensis ut prius manibus, &c.*) Post vivorum Commemorationem demittuntur manus, quæ fuerant elevatae usque ad mentum circiter, & extenduntur ut prius, seu ut ad Orationem; & continuat Sacerdos Commemorationem vivorum, dicens voce secreta, seu submissa: *Et omnium circumstantium, &c.* Rubr. sup. & Quart. part. 2. tit. 8. Rub. 4. n. 1.

X. Rubr. n. 4. pag. 113. & Gavant. ibid. col. 1. lit. q. *Communicantes, &c.*) Tum prosequitur *Communicantes* manibus extensis, & erectus stans, eadem voce secreta: ad nomina Sanctorum, quæ in hoc *Communicantes* recensentur, si eo die fiat Missa, vel specialis Commemoratio de aliquo, vel de aliquibus illorum (quod observatur per eorum Octavas si habeant) caput inclinatur inclinatione minimarum minima, quæ consistit in levi capitis inclinatione. A Portu tit. 3. Rub. 4. in adnot. n. 8. & tit. 8. Rub. 4. in adnot. n. 3. Lohner part. 2. n. 77. & Gerv. sup. §. *Arvertit a.*

Inclinat Sacerdos Caput versus librum ad nomen Mariæ inclinatione minimarum minima, quæ sit notabili capitis inclinatione. A Gavant. Rubr. Ad. ff.

colligitur ex D. August. epist. 137. ad Clerum, & plebem Hipponensem.

Quoniam autem hic de diptychis mentio facta est, & Oratio, quæ *Memento* incipit, in quibusdam Missalibus MS. *Oratio super diptycha* inscribitur, breviter innuam, diptycha tabulas fuisse, quæ duas habebant plicas, de quibus, earumque profano usu plura ex Ethnicis Scriptoribus congerit Heribertus Rosvveidus in Onomastico ad vitas Patrum. De earum verò Sacro usu, nonnulla collegit Card. Bona lib. 2. cap. 12. & Antonius Belloite in observationibus ad Ritus Ecclesiæ Laudunensis, necnon Gavantus noster, sed breviter, Tit. 9. part. 2. ad Rubr. num. 2. lit. c. p. 119.

Portu tit. 3. supra, &c. Lohner sup. n. 75. Gerv. cap. 5. §. *Nominando, & cap. 8. §. Si recordera.* Post inclinationem hanc non erigit se, sed paulatim profundius inclinatur ad huc caput versus Crucem ad nomen *JESU*. A Portu tit. 8. Rub. 4. in adnot. n. 4. Gerv. c. 8. loc. supradict. in conclusione ad *Per eundem*, jungit manus de more ante pectus.

XI. Gavant. pag. 114. col. 1. ead. lit. q. *Confessorum autem nulla sit mentio.*) Tradit hic Gavantus rationem, cur Beatorum Confessorum nulla fiat commemoratio in antedicta Canonis parte: sed nullam reddit rationem, quare Patriarcharum, & Prophetarum nulla hic peragatur memoria: unde addendum esset cum Belloite in *observationibus* pag. 548. n. 8. ideò prædictorum non fieri mentionem: quia licet per fidem, & devotionem Sacrificium hoc in Spiritu cognoverint, & spiritualiter participaverint; Sacramentaliter tamen eo nequaquam usi sunt, quod longè post eorum tempora nescitur institutum. Omittendum tamen non est, in Liturgia S. Clementis, & in Liturgiis Orientalibus, etiam Patriarcharum & Prophetarum prædicto loco mentionem fieri:

R r

NAM

nam Cyrillus Hierosolym. Sacram Synaxim describens Catech. 5. mystagoga, asserit Sacerdotem memoriam in ea facere SS. Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum; ut Deus orationibus illorum, & deprecationibus suscipiat preces nostras. Reddenda est etiam aliqua ratio, cur commemorationis omnibus Apostolis, nulla de S. Mathia fiat mentio: dicendum igitur crediderim, quia non est in numero illorum, quos Christus Dominus immediate elegit, & Apostolos nominavit. Habetur autem Apostoli Pauli nominatio: Quia hic non ab Hominebus, neque per homines electus est; sed per Christum ipsum (*Actorum c. 9. vers. 15.*) numero, & gradui Apost. additus fuit, ut esset vas electionis, portans nomen Domini coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel. Præterea de S. Mathia fit mentio in alia Canonis parte, quæ est post Consecrationem, & quæ incipit illis verbis: *Nobis quoque peccatoribus*: quo loco de hoc iterum sermonem faciemus.

XII. Rubr. n. 4. p. 113. & Gavant. pag. 114. col. 1. lit. r. *Per eundem*; &c.) In conclusione ad *Per eundem*, jungit manus de more ante pectus, ut præscribit Rubrica, n. 4. &c. p. 113.

Hoc loco advertendum occurrit, quod *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, quando sunt particulares de Octava aliqua, v. g. de Paschate, de Nativitate, &c. nunquam omituntur, etiam si omitatur Præfatio particularis talis Sollemnitatis: & hoc constat ex Decreto edito die 28. Augusti 1627. & dato in nostro Indice sub n. 216. unde si infra Octavam Paschatis cantetur Missa Sollemnis Votiva de B. V. pro publica Ecclesiæ eausa, & gravi necessitate, Præfatio erit de B. Maria; *Communicantes* verò, & *Hanc igitur oblationem* de dicta Octava. Sic etiam si Festum SS. Apostolorum Philippi & Jacobi, vel Inventionis S. Crucis, occurrerit infra Octavam Ascensionis; Præfatio in Missa erit quidem de Apostolis, vel de Cruce; sed *Communicantes* de Ascensione. Solum infra Octavam Nativitatis Domini, non solum semper

dicatur *Communicantes*, sed etiam Præfatio de Nativitate, licet Missa occurrerit propria habeat Præfationem; ut clarè patet ex Missa S. Johannis Evangelistæ; in qua non dicitur Præfatio Apostolorum, sed præscribitur dicenda Præfatio Nativitatis. Sed si infra Octavam Octavam cantetur aliqua Missa votiva pro re gravi; tunc Præfatio erit quidem de ea, si propriam habeat; *Communicantes* verò de Nativitate: & hoc colligitur partim Decreto S. C. edito die 25. Septembris 1770. & dato in nostro Indice sub n. 603. & tenet etiam Lohner de *Sacris. Missæ* p. 1. c. 2. §. 3. sub n. 6.

XIII. Gavant. pag. 114. col. 1. lit. r. *Hanc igitur oblationem*, &c.) Post invocationem Sanctorum in prædicta Oratione postulantur quorum meritis precibusque dona nobis Deo conferuntur; in nunc allegata Oratione nimirum, *Hanc igitur oblationem*, perimus primò, ut oblationem nostram Deo placatus accipiat; secundò, ut *Dies nobis sua pace disponat*; tertio, ut *ab æterna damnatione nos eruat*; quartò, ut *in Electionem per nos numeret*. Bellarmin. *lib. 2. de Miss. cap. 1.* Alia quæ spectant ad hanc, & ad superiorem partem, fusiùs explicata videri poterunt apud Durandum de *Rit. Ecclesiæ* lib. 2. cap. 36. apud Card. Bona *lib. 2. cap. 12.* & Bellotte in *suis observ. pag. 536. & seq.* & apud Le Brun *tom. 1. pag. 445.*

XIV. Rubr. n. 4. p. 113. & Gavant. pag. 114. col. 2. lit. r. *Palma sint aperta*, &c.) Cum Sacerdos incipit illa verba Canonis, *Hanc igitur*, &c. expandit manus sinistram super oblationem, sed ne disjungat pollices; sollemnitatis autem manus adaperiat ex parte inferiori per oblationem. Bonamic. *part. 2. n. 24.* ita ut digitorum extremitates perveniant ad medium circiter palmæ, non tamen illam tangant, pollice dextero posito super sinistram in medio Crucis; ut docet optimè Gavantus, & ceteri Rubricistæ omnes cum eo. Observandum tamen debemus, quòd in prædicta circumstantia, manus Sacerdotis debent ita exten-

di super oblata, ut pollex dexter collocetur super sinistram in modum Crucis, supra manus, non verò infra manus; ut declaravit S. R. C. sub diè 4. Augusti 1663. in Decr. quod datum est in nostro Indice sub n. 407. manus autem ita dispositas tenet Sacerdos usque ad illa verba: *Per Christum, &c.* tunc enim jungit manus, quas ita claudit, ut non disjungat, sed solum claudat, & retrahat ad se ante pectus; Tonell. lib. 2. tit. 8. Rubr. 4. n. 3. Bils. lit. S. supr. à §. 53. & sic manibus junctis prosequitur dicendo: *Quam oblationem tu Deus, &c.*

XV. Rubr. n. 4. p. 113. & Gavant pag. 114. col. 2. lit. u. *Benedicam, adscriptam, &c.* Deinde deposita manu sinistra super Altare extra Corporale, dextera facit tria signa Crucis, ut præscribit Rubrica n. 4. p. 113. continuatè; & non interruptè ad illa verba, *Benedicam, adscriptam, ratam.* Quid Sacerdos facere debeat ad verba, *Rationabilem, &c.* infra discutiemus.

XVI. Rubr. n. 4. pag. 113. & Gavant pag. 114. col. 2. lit. x. *Ut nobis Corpus, &c.* Factis dictis tribus Crucis signis communibus Hostiæ, & Calici, ut præscribit eadem Rubrica, observando regulam supr. à nobis traditam in formandis dictis Crucibus communibus Hostiæ, & Calici; procedit deinde Sacerdos ad formandas duas alias Cruces separationem ad illa verba, *Ut nobis Corpus,* signando semel tunc supra Hostiam tantum; ad quod signum non demittit manum dexteram super Hostiam: satis est enim si aliquantulum manum ad se retrahat, ut linea transversa Crucis cadat super Hostiam. Angel. in *total. errorum n. 5. de Consec.* cum dicit *& Sanguis,* separatim signat semel, & format Crucem super Calicem tantum. Advertit Benvenuti pag. 24. quod prædictæ duæ ultimæ Cruces non debent excedere altitudinem unius palmi: sed forsan meliùs adnotat Aloysius Gherardi Episc. Cortonenis cap. 8. num. 15. quod prædictæ duæ ultimæ Cruces debent esse breviores (cum sint particulares,

una super Hostiam tantum, & una super Calicem tantum) quam Cruces, quæ sunt communes Hostiæ, & Calici; pro qua sua sententia allegat Claudium La Croix tom. 2. lib. 6. part. 2. num. 451.

Ut fidem superiùs datam impleamus, hoc loco examinamus, an quinque prædictæ Cruces, id est tres priores communes, & duæ posteriores particulares, interruptè sint ad illa verba intermedia: *Rationabilem, acceptabilemque facere digneris.* Plerique cum nostro Gavanto Rubricarum interpretes docent, non interruptè Cruces esse faciendas, Celebranti suadentes, ut prædicta verba dispenseret appositè; quam sententiam in praxi omnes ferè Sacerdotes sequuntur: præscribunt alii, ut Sacerdos Cruces interrumpat, & in illorum recitatione verborum, dexteram super Altare deponat, ne in aere otiosa maneat. Ita à Portu ad tit. 8. adnot. in Rubr. 4. n. 10. Angel. part. 3. rit. 8. Turrinus verò part. 2. sect. 3. cap. 4. mediam sententiam tenet, dicens, inspiciendum esse, quam celeritate, vel tarditate proferantur hæc verba, & juxta illas gestus esse formandos, quia si quis lentus sit, poterit manum declinare super Altare; quod si sine mora proferantur, & cum aliqua celeritate, tunc locum habebit Gavanti dictum, quod communiter observari contingit, cum nimium, nimiumque gaudeant brevitate moderni: hæc Turrinus. Alii tandem docent, manus esse jungendas, quos inter Splendianus, Andreas Pennazzi in *epistole Sacrorum Rituum cap. 13.* ubi sententiam hanc doctè propugnat.

Postremam hanc opinionem Bilsus lit. S. n. 20. §. 53. imperitiæ accusare non dubitat: sed sapienter facere omnino mihi videntur, qui ita se gerunt: nam Rubrica disertè præscribit, ut cum Sacerdos dicit *Benedicam, adscriptam, ratam,* tres Cruces communes faciat, hinc unumquodque ex illis verbis media Cruce partitur: ergo tres Cruces communes jam debent esse completæ, quando re-

citanda sunt illa verba, *Rationabilem, &c.* ac proinde mora aliqua secernenda sunt à duabus posterioribus. Quid igitur Sacerdos faciet; num dexteram geret in aere suspensam? id perquam indecorum est: num super Altare deponet? id silet præsentis Rubricæ textus, & pugnat cum altera Rubrica Missalis tit. 7. ubi hæc lego: *Postea erectus*, nimirum Sacerdos, *elevans oculos, manusque expandens, & statim jungens ante pectus (quod semper facit quando aliquid est benedicturus) dicit, Veni Sanctificator.* Itaque à Rubrica præceptum est, ut quotiescunque Sacerdos aliquid benedicturus est, jungat manus ante pectus; atqui post ea verba *Rationabilem, &c.* Sacerdos immediatè benedicturus est singulariter Hostiam, & singulariter Calicem: ergo ad illa verba, ex generali Rubricæ dispositione, debet jungere manus; præsertim quia eo tempore utraque manus est libera: quare imperitiæ arguendi non sunt qui Rubr. tam accuratè sequuntur; sed eorum potius corrigendus est error, qui nulla ducti ratione, vel dexteram super Altare deponunt, vel sine interruptione quinque prædictas Cruces efformant.

Factis quinque Crucibus modo supra exposito, Sacerdos elevans, & jungens manus ante pectus, prosequitur: *Fiat Dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi*: ad nomen *Jesu* inclinat caput inclinatione minimarum maxima, quam alibi explicavimus, in quo consistat.

XVII. Rubr. n. 4. pag. 113. & Gavant. pag. 114. col. 2. lit. y *Extergit pollices, &c.* Mox si opus fuerit, extergit pollices & indices super Corporale; & melius erit eos extergere ad majorem reverentiam, & ne digiti sint humidi: extergit autem non in medio Corporalis, ubi postmodum Hostia consecrata collocanda erit; sed in ejus extremitatibus. Tonell. lib. 2. tit. 8. Rubr. 4. num. 4.

Bis. supra §. 54. Gerv. in instrum. Miss. Prim. cap. 8. §. Dicendo, & Alii.

XVIII. Rubr. n. 4. pag. 113. & Gavant. pag. 114. col. 2. lit. z *Qui prædicat quam paratur, &c.* Interim verò, dum scilicet extergit digitos, secretò dicit: *Qui prædicat quam paratur, &c.* & dum dicit *Accipit* pollice & indice dexteræ manus accipit Hostiam in parte ejusdem inferiore; Gerv. quod ut facilius præstet, jivabit oram Hostiæ premere indice sinistrae manus, ut advertunt multi; & cum dicit, *In Sanctis venerabilis manus suas*, etiam accipit Hostiam pollice & indice sinistrae manus; sicque erectam, non quasi jacentem, ambobus manibus tenet non elevatam, ne à Populo consecrationem adoretur; Bis. & Gerv. præ; & interim utriusque manus digitos tenduntur uniti. Bonamic. part. 2. n. 23. Tonell. & Gerv. supra.

XIX. Rubr. n. 4. pag. 113. & Gavant. pag. 114. col. 2. lit. a *Benedixit, &c.* Statim autem Sacerdos erectus, tenens Hostiam in medio, dicto ante medium Altaris, elevans ad Deum oculos, id est ad imaginem Crucis, & statim demittens, sine tamen elevatione capitis, dicit: *Et elevatis oculis, &c.* caput aliquantulum inclinans, inclinatione minimarum maxima, quia plura proferuntur verba quæ hanc inclinationem merentur; dicit dicit, *Tibi gratias agens*; & tenens Hostiam inter pollicem & indicem sinistrae manus, aliquantulum elevatam; & non quasi jacentem (ut male faciunt multi) non ad latus, sed in medio Corporalis, supra plicaturam anteriorum circumter, producit signum Crucis super eam, dextera manu, dum dicit vocatur *lambam, Benedixit*: & notandum hic, quod verba ista, quàm aliæ Cruces particulares, non debent excedere longitudinem unius pollicis; imò debent esse breviores, quàm Cruces communes, ut notavimus supra.

Pro Ritu Missæ Privatæ, servando in Hostiæ, & aliarum Particularum, si quæ sint, Consecratione.

XX. Gavant pag. 115. col. 1. lit. b *Si Pyxidem collocaverit post Calicem, &c.*) Antequam Sacerdos accipiat Hostiam, imò ante digitorum absterisionem, Pyxidem Particularum consecrandarum retrahit ad latus Calicis, & eam discooperit, ut notatur à Gavanto. Si Particula consecrandæ sint super Corporale, ibi relinquuntur super aram, ad cornu Evangelii, ut erant. Quarti part. 2. tit. 8. Rubr. §. num. 4.

Cum autem finierit supradicta verba, nempe, *Fregit, deditque Discipulis suis*, Sacerdos cubitis super Altare positus reverenter, manibus minimè Corporale tangentibus ob decemiam, eum ibi quamprimum collocanda sit Hostia consecrata, stans inclinato medio-entis capite, & humeris eodem modo inclinatis, cùm non possint cubiti super Altare collocari cum sola capitis inclinatione; Bauld. part. 3. tit. 8. Rubr. §. n. 2. à Porta supra n. 3. distinctè, reverenter, & secretò profert verba Consecrationis, prout præscribitur à Rubrica, & Gavanto: unica enim formæ prolatione consecrantur simul magna Hostia, quam præ manibus tenet Sacerdos, & Particulae, quas habet præsentis, super Corporale positas, vel in Pyxide, seu alio vase contentas. Bissus supra §. 55. & reliqui omnes communiter.

In consecranda Hostia caveat Sacerdos, ne illum faciat capitis motum, aut oris, nec afflet, aut barba, vel ore contingat Hostiam, nec capite signet, nec eam osculetur peracta Consecratione: Corlett. tract. 2. part. 1. sect. 2. n. 6. Tonell. Bonamic. & alii: sed unico contextu, & nulla interposita mora, inter hanc, vel illam vocem, ea verba, quæ profert, elare quidem, sed ita secretò, ut à nemine circumstantium audiantur, pronunciet. Bauldry, Bissus supra: & cætera observentur à Sacerdote, prout disponit Rubrica, & explicat Gavantis hic. Notare qui-

dem nos debemus, quòd qui utuntur perspicillis, ipsa non adhibeant, si possunt, à Consecratione, usque ad peractam Communionem: quòd si iis necessariò uti debent, capiant ea inter indicem & medios digitos, & nunquam super Corporale ea deponant. Bauld. part. 3. cap. 5. n. 6.

Prolatis verbis Consecrationis Hostiæ, Celebrans eandem Hostiam consecratam tenens inter pollices & indices super Altare, reliquis manuum digitis extensis, & simul junctis; & Hostiis, sive Particulis, si plures sint consecratæ, in loco, in quo tempore Consecrationis erant super Corporale, vel in alio vase, aut Calice relictis (non enim Hostia consecrata, antequam elevetur, est deponenda, ut vas cum Particulis retro Calicem collocetur, & cooperiatur, cùm hoc fieri debeat post Hostiæ elevationem) statim adorat, ut dicitur infra. Bissus supra §. 56. à Porta supra num. 7.

XXI. Gavant pag. 115. col. 1. lit. d *Adorat unico genu, &c.*) Hostiam consecratam Sacerdos statim adorat unico genu, & cætera præstat prout traditur hic à Rubrica & Gavanto. Advertat tamen, ne in genuflexione supradicta attollatur Hostia; & ut commodius à Celebrante genuflectatur, retrahantur omnino cubiti extra Altare, reductis ad extremitatem Corporalis, ibique retentis solis manibus, usque ad pulsus, Hostiam retinentibus. Gervasi supra, Cabrinus cap. 8. §. Celebrans, Gavantis, & alii communiter. Porro supradicta genuflexio, quæ fit, ut diximus, unico genu post Consecrationem, sicuti fit ante sumptionem Sacramenti, debet fieri cum majori reverentia, & ideo cum aliqua morula. Bissus supra & Bauldry part. 3. cap. 5. n. 6. Facta prima adoratione, acceptam in inferiori parte Hostiam elevat eo modo, quo in Missali, & Rubrica præscribitur: debet

tamen eam elevare, sicut etiam Calicem, perpendiculariter, hoc est recta linea, oculis in eam intentis, & ita, ut nec elevet Hostiam super Calicem, nec elevet Calicem super Hostiam, nec nimis lentè, nec nimis propteranter, nec diu elevatam teneat in ejusque elevatione digitos extensos jungat, sicut & imas partes manuum, ut solidius, & decentius eam elevet; neque eas dividat, nisi quando reponit Hostiam; digiti verò prædicti non disjunguntur, nisi quando tradenda est Hostia, & post eorumdem ablu-tionem exclusivè. Hostiam deponat sola manu dextera post elevationem; & idem debet dici de Calice, sinistra manu posita tunc super Corporale, quando Hostia, & Calix sunt prope planum Altaris: si fortè fragmenta quædam pollicibus, & indicibus adhæreant, non ad Calicis labrum admoveat, sed affrictu digitorum inter se supra medium Calicis, curet, ut fragmenta decendant in Calicem.

XXII. Gavant. pag. 115. col. 1. lit. e *Elevat in altum Hostiam, &c.* Observandum hoc loco, Græcos non statim post peractam Consecrationem, sed paulò ante Communionem, Corpus Dominicum elevare; qui sanè Ritus in Ecclesia Græca antiquissimus est: nam illius mentionem habemus in Basilii, ac Chrysostomi Liturgiis, apud Dionysii cap. 3. *Eccles. Hierarchy* Anastasium Synaitam in Oratione de Sacra Synaxi; S. Germanum in contemplatione rerum Ecclesiast. & Sanctum Maximum in scholiis ad cit. Dionysii locum. His testimoniis decepti nonnulli Scriptores existimant, ab ipsis Ecclesia primordiis elevationem in Occidente viguisse: falluntur tamen. Græcorum testimonia de Latinis Ritibus nihil probant, ut ait Card. Bona lib. 2. cap. 13. §. 2. certum quippe est, morem hunc non ante undecimum Seculum à Latina Ecclesia fuisse receptum; quod invictè demonstrat silentium omnium Ordinum Romanorum Alcuini,

Amalarii, Walafridi, Micrologi, Remigi Antissiodorensis, Flori Lugdunensis; cum omnes Missæ Ritus accuratè descriperint, nullam elevationis faciunt mentionem. Legimus quidem in Missali Mozarabum post Consecrationem Hostiæ: *Hic elevetur Corpus Christi*: & post Consecrationem Calicis: *Hic elevetur Calix coopertus cum phiala*, quod esset pro hujus Ritùs vetustate validissimum argumentum: id tamen neminem movere debet, ut à communi sententia recedat: nam hæc Missali Mozarabico addita sunt à Carolimænes; ut eruditè ostendit Petrus Le Brun tom. 2. *dissert. 5. p. g. 302.* Dissipata Pinio observatio Galli Scriptoris, nullatenus protulit argumentum, quo Brunii sententiam everteret. Fortius urgeret Pelagii I. Decretum An. 557. à Martino Polono relatum in ejusdem Summi Pontificis vita, quod ita se habet: *Ut memoria Desiderii in omni Missa fieri debeat post elevationem Hostiæ.* Magni fecit hoc Pelagii Decretum, magni nominis Card. Perronius lib. 3. de *Exchar. cap. 4.* illud tamen viri eruditi rejiciunt, nec immeritò; quis enim credat, hujusmodi Decretum tot Missæ expositores habere potuisse, qui omnia Pontificum statuta ad Liturgiam pertinentia, live genuina, live apocrypha, suis operibus inferebant; ab uno Martino Polono post octingentos annos esse detectum? Cum ergo ante Seculum XI. nullum hujus Ceremoniæ vestigium appareat, meritò statuunt Doctissimi rerum Liturgicarum expositores, non ante illud Seculum in Latinorum Ritibus fuisse receptam. Qua autem occasione introductus sit in Ecclesia Latina mos Sacramentum elevandi, ignorare fatetur Card. Bona loc. cit. D. de Vert non approbandas super hunc Ritum conjecturas suas ponit tom. 3. pag. 261. quod Petro Le Brun solidè refutatas hic designamus exponere. Placet nobis ejusdem Pontificis sententia, quæ statuit, morem elevandi Eucharistiam in Ecclesia Latina, originem à Berengariana hæresi duxisse: cum enim Be-

berengarius realem Christi in Eucharistia præsentiam impugnasset, plures viri Sanctitatem præstantes, varios Ritus invexerunt, ut Fideles publicè profiterentur Corporis Christi in Eucharistia præsentiam à Berengario impectam; cui rei mirum, quantum elevationis Sacramenti conveniat. Hinc statutum est à Gregorio XI. ut notat etiam Gavantus *hic*, & à Guillelmo Parisiensi, ut ad elevationem Eucharistia campanula pullaretur; quo sonitu monita plebs Christo præsentem adorationem impenderet; cujus Ritus meminit et-

iam Ivo Carnotensis *epist.* 142. Morales hujus Ceremoniæ (nempe elevationis Eucharistia in Missa) rationes plures afferunt Auctores mystici à Gavanto citati, inter quos D. Bonaventura, &c. Videri possunt, quæ de hoc Ritu scribunt Card. Bona *loc. cit.* Menardus *in notis ad Sacramentarium D. Gregor.* Antonius Bellotte *in observat. Rit. Laud. Eccles. pag.* 566. Petrus Le Brun *tom.* 1. *explic. Cerem. Grancelas tom.* 1. *veterum Liturg.* & Auctor Gallici tractatus de *Missæ Parochiali.*

Pro Ritu Missæ Privatæ, à repositione Hostiæ, usque ad elevationem Calicis.

XXII. Rub. n. 6. pag. 116. *Si adsit vas, &c.* Repositâ Hostiâ super Altare ante Calicem elevationem, si adsit vas aliarum Hostiarum, seu Particularum consecratarum, Sacerdos statim cooperit, præsertim ne mica, aut quid simile intret in illud, quod Sacramentales species commaculare possit: *Quart. part. 2. tit. 8. Rubr. 6. n. 1.* ob quam rationem cooperitur etiam Calix cum palla, ante, & post Consecrationem; non verò grandior Hostia, & Particulæ super Corporeales existentes cooperiuntur, quia facilius à Sacerdote, utpote ipsi proximiores, custodiuntur. Idem *Quart. sup.* Insuper dictum vas, sive sit Calix, sive Pyxis, reconditur post Calicem, ubi erat prius. *Tonell. lib. 2. tit. 8. n. 6.* unde approbandi non sunt illi, qui peractâ Consecratione recondunt Pyxidem prædictam intra Tabernaculum, vel extra aram super aliud Corporeale. Card. de Lugo *de Euchar. disp.* 20. n. 69. Reprehendendi pariter sunt illi, qui, nulla urgente necessitate, statim post Consecrationem distribuunt Populo illas Particulas tunc consecratas; quæ cum pertineant ad idem Sacrificium, non licet eas dispensare Fidelibus, nisi peracto eodem Sacrificio. *Quart. de Lugo, & Tonellius loc. cit.* Sitamen, urgente aliqua necessitate, ad aliud Altare trans-

ferri debeat, statim peractâ Consecratione, prædicta Pyxis, in qua continentur Particulæ de novo consecratæ; tunc Celebrans retrahat se ad cornu Evangelii, & ibidem genuflexus utroque genu adret. *Tonellius sup. & Corsetius sup. n. 8.*

XXIV. Gavant. pag. 116. col. 1. lit. g. *Manu sinistra elevat, &c.* Dum Hostia elevatur à Sacerdote, Minister profundè inclinatur, manu dextera pulsat campanulam, ut statuit Rubrica, & manu sinistra elevat posteriorem partem planetæ Celebrantis; quæ contra extitit, utrum sit osculanda ab eodem Ministro, dum illam apprehendit. *Bonamic. part. 3. n. 94.* affirmativam tenet sententiam; *Bauld. verò part. 1. sup. Lohner part. 3. tit. 9. n. 10.* & plures alii iustinent, non esse osculandam in tali casu à Ministro planetam, ob eas rationes, propter quas eam non osculatur Sacerdos, dum eam sumit, nimirum, quia nulla in ea continetur Crux: præterea, coram Sacramento nihil est osculandum, ut notat *Gerv. cit. sup.*

XXV. Gavant. pag. 116. col. 1. lit. h. *Pulsat campanulam.* Idem Minister, dum Hostia elevatur, profundè inclinatur, & campanulam pulsat manu dextera ter, ut præscribit Rubrica n. 6. & Gavant. *lit. i.* prima vice, quando Sacerdos genu seclit; secunda vice, quando Sacer-

Sacer-

Sacerdos Hostiam elevat; tertia vice, quando ipse Sacerdos Hostiam deponit. Bauld. *part. 1. sup. & part. 3. sup. n. 2. Castald. lib. 1. cap. 16. num. 19.*

Quando post depositionem Hostiæ Sacerdos iterum genuflectit, ut illum adoret, non pulsat campanulam: unde animadvertat Minister, ut tertia vice pulset campanulam in depositione Hostiæ, non in genuflexione, immediatè subsequenti depositionem. Bonamicus *sup.* deponit autem planetam post campanulæ pulsationem absque osculis. Bauld. *part. 1. sup. num. 36. & part. 3. sup. num. 1.* Alius Ritus pulsandi campanulam non ter, sed continuatè, sicut à Gavanto censetur minus decens, ita etiam à nobis non videtur

alteri supra exposito preferendus: eodem modo, & absque osculis debet pulsari campanula in elevatione Calicis.

Huc spectat subsequens S. R. C. Decretum de non pulsanda campanula, quando in aliqua Processio in Ecclesia -- In Processionibus Candelarum, Palmarum, & similibus, quæ fiunt per Ecclesias sine SS. Sacramento, non est pulsanda campanula ad elevationem SS. Corporis Christi in Missa Privata: quod si pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum est à transeuntibus utroque genu ante Altare, ubi Missa celebratur &c -- quod Decretum datum est nostro Indice sub num. 457. & editum à S. R. C. die 1. Martii 1681.

Pro Ritu Missæ Privatæ, à repositione Hostiæ super Altare, usque ad Calicis repositionem.

XXVI. Rubr. n. 7. p. 116. & Gavant. pag. 117. col. 1. lit. l. *(Discooperit Calicem.)* Antiquitus quidem Calix coopertus consecrari poterat; nunc verò non nisi discooperitus est consecrandus; & hoc præscribitur in Missali reformato à S. Pio V. Ita notat Annell. *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 11. dub. 6. n. 45. & Biss. lit. S. num. 20. §. 59.* Dum autem Sacerdos discooperit Calicem, manum sinistram super Altare intra Corporale ponit, & accipit pallam digitis medio & indice unito pollicis manus dexteræ, ut *sup.* Tonell. *lib. 2. tit. 8. Rubr. 7. num. 1.* & alii communiter. Prædictam autem pallam ponit super extremitatem veli existentis prope Corporale, positi ad partem Epistolæ: ita Baldassar. Bonamic. Tonell. & alii relati ab Hippolyt. à Portu *sup. in suis Adnot. ad Rubr. 7. hujus tituli num. 1.* deinde præstet ea, quæ præscribit Rubrica, & Gavantus, advertendo, quod non debet elevare Calicem ante illius Consecrationem, ultra quatuor digitos à mensa Altaris. Bauld. *part. 1. tit. 9. Rubr. 3. num. 3.* & alii, quos citat, & sequitur à

Portu *sup.* In actuali Calicis Consecratione, quando caput inclinare debet, inclinatio inclinatio simplici, seu minimarum manuum versus Hostiam consecratam, & non versus Crucem, cætera exhibendo, prout dicitur Rubrica *supra*, & prout fecit in Hostiæ Consecratione, proportionem servata, in præcipiendis verbis Consecrationis, in genuflexionibus faciendis &c.

XXVII. Rub. n. 7. p. 116. & Gav. pag. 117. col. 1. lit. n. *(Calicem discooperit &c.)* In Calicis consecrati adoratione, seu genuflexione, Sacerdos non tenet eum præ manibus, sicut tenet Hostiam consecratam: ratio dissimilitudinis desumitur à periculo effunderis Sanguinem per actum genuflexionis, quod non contingit in Hostiæ adoratione. Facta igitur genuflexione mox surgit, & Calicem discooperit accipiens ambabus manibus, videlicet ultimis tribus digitis sinistra manus pedem Calicis tenentibus, & dextera notum apprehendente, ita ut Calicis nodus intercludatur à dextera pollice & indice unitis ex parte posteriori, ac medio & annulari ex parte anteriore.

riori, elevat eum perpendiculariter, ut diximus *sup.* ita tamen, ut pes ejus non excedat oculos Sacerdotis, intentos semper in dictum Calicem elevatum. Bonamic. *part. 2. num. 28. Gerv. sup.* & alii communiter. Minister autem eadem præstat in elevatione Calicis, quæ fecit in elevatione Hostiæ consecrate; advertendo tamen, quòd reposito Calice à Sacerdote super Corporale, & ab

eodem per secundam genuflexionem iterum adorato, dictas Minister surgit, & genuflectit in plano Cappellæ juxta medietatem Altaris, & retrahit se ad infimum gradum Altaris à cornu Epistolæ, deferens secum campanulam, eamque deponens in suo loco. Bonamic. *part. 3. num. 94. Bauld. part. 1. cap. 15. n. 35. & 37. Lohner part. 3. tit. 9. num. 10. & Gerv. sup. n. 7.*

Pro Ritu Missæ Sollemnis, à fine Præfationis, usque ad Calicis repositionem.

XXVIII. Rubric. n. 3. pag. 117. *Circumstantiæ Præfationis accenduntur, &c.* Rubrica præscribit, quòd circa finem Præfationis, duo saltem Clerici accendant duo intortitia, &c. nam in Festis Sollemnioribus, & in majoribus Ecclesiis adhibentur etiam quatuor, sex, vel octo intortitia, & consequenter totidem Clerici, qui ea deferant, requiruntur. Prædicta autem intortitia, vel accenduntur in Sacristia, vel in alio loco retro Altare, ubi Missa celebratur, quibus accensis, præcedente Ceremoniario, deinde Thuriferario cum thuribulo, in quo tunc debet immitti incensum, vel per ipsum Thuriferarium, vel per Ceremoniarium, sine Benedictione; ut docet Castald. *lib. 1. sect. 4. cap. 6. §. 14. Cerem. Monasticum lib. 2. cap. 9. §. 13. & Cerem. Patrum Eremitarum S. Augustini part. 1. cap. 16.* in quo casu non deberet deferre secum naviculam. Alii autem contrarium tenent circa thuris immisionem in thuribulum, in prædicta circumstantia, quæ eam præscribunt faciendam esse solùm paulo ante elevationem Sacramenti in Prebyterio, ut nos dicemus infra cum Gavanto; & idcirco Thuriferarius tunc debet secum deferre naviculam.

Clericus verò, qui defert intortitia, & à dexteris Thuriferarii necedit, facem manu dextera deferat, & aliquantulum eam inclinet, sinistra verò manu infra pectus posita; alter autem Clericus, qui ad sinistram Thuriferarii ambulat, dextera infra pectus posi-

Gavant. Rubr. Miss.

ta, sinistra facem deferre debet; & sic simul incedunt. Cùm autem pervenerint ad medium Altaris, salutant Chorum ex utraque parte, si ibi sit ante Altare, advertentes, ne terga Altari vertant. Deinde omnes dispositi in recta linea, genuflexionem unico genu faciunt Altari in plano Cappellæ, aliquantulum ab infimo gradu Altaris distantes: mox surgunt, & sibi ipsis invicem mutuam capitis inclinationem faciunt, id est mediocrem: deinde Ceremoniarius, & Thuriferarius accedunt ad cornu Epistolæ, genuflectunt in plano, non super infimum gradum. A Portu *part. 2. de Missa Sollem. tit. 8. Rub. 8. in adnot. num. 1.* Idem Acolythy verò cum intortitiis genuflectunt deinde utroque genu post Subdiaconum in recta linea, distantes per tres, vel quatuor palmos ab infimo Altaris gradu, juxta capacitatem Prebyterii, demissis in terram intortitiis. Si facienda sit Communio, ipsi Acolythy genuflectunt ad latera ipsius Altaris hinc inde, si ita sit usus, facie ad invicem versa. Bauld. *part. 3. cap. 11. art. 8. n. 2. & Biss. sup.*

Addendum hic est, quòd quando elevatur Hostia, Acolythy debent elevare intortitia, extrema scilicet parte eorum pectori admota; quæ sic elevata sustineant usque ad depositionem Calicis inclusivè. Aliqui autem sic intortitia non elevant, sed ea semper ad hærentia pavimento sustinent; in quo consuetudinem servandam esse putat Bissus *lit. A. n. 105. §. 3.*

Diximus suprâ, Acolythos debere ire ad

S s

Sacri-

Sacristiam sumendi causa intortitia: quia verò apud aliquos Sacristia est retro Altare, imò etiam aliquorum mos est parandi intortitia accendenda in Choro retro Altare; idèò dicendum est, quomòdò hoc in casu Acolythi ad Altare procedere debeant. Igitur si sint duæ portæ, una in cornu Evangelii, altera in cornu Epistolæ, egredientur per portam Evangelii, & revertentur per portam Epistolæ. Billus *suprà* §. 4.

Acolythi, qui detulerunt intortitia pro Elevatione, finita elevatione Calicis, surgunt simul cum Ceremoniario, & Thuriferario, qui in cornu Epistolæ genuflexi erant, & ad medium Altaris inter Acolythos genuflectunt utroque genu, juxta sententiam Castaldi *lib. 1. sect. 4. §. 14.* & Billi *suprà* n. 106. Bauldry *part. 1. cap. 14. art. 3. n. 18.* (quamvis in Ceremoniali Monastico, & PP. Eremitarum S. Augustini, & aliis, nihil præscribatur de tali genuflexione faciendâ utroque genu) deinde redeunt in Sacristiam, seu ad locum, ubi intortitia acceperunt; Billi *suprà* n. 106. & Thuriferarius thuribulum, & naviculam non reportat ad credentiam, sed relinquit in Sacristia. Castald. *lib. 1. sect. 4. cap. 6. num. 14.* Bauld. *part. 1. cap. 15. art. 3. n. 12.*

Si verò faciendâ sit Communio, solus Thuriferarius, cum thuribulo, & navicula, discedens post repositionem Calicis, factâ prius in medio genuflexione, ibit in Sacristiam, in qua relinquit thuribulum, & naviculam; inde revertitur ad locum suum in Presbyterio, factâ in medio genuflexione: Cerici verò cum suis intortitiis manent genuflexi, donec factâ fuerit Communio omnibus, & Sacramentum repositum fuerit in Ciborio. Castald. *lib. 1. sect. 4. supra*, à Portu *suprà* n. 4.

XXXIX. Rubr. n. 8. pag. 117. & Gavant. pag. 118. col. 1. lit. p. *In diebus jejuniorum genuflexi manent omnes, &c.* In diebus jejuniorum servantur ea, quæ hic tradit Gavantus, inhærens dispositioni Rubricæ: excipiuntur tamen ultra Vigilias Nativitatis Domini, Paschatis, &

Pentecostes, etiam Feria 5; in Cena Domini & Feria quatuor Temporum Pentecostes. Bauld. *part. 1. cap. 14. art. 4. n. 19.* à Portu *tit. 8. §. 5.* quia in illis diebus non genuflectitur in Choro.

XXX. Rubr. n. 8. pag. 117. & Gavant. pag. 118. col. 1. lit. q. *Diaconus accedens ad Altare, cum autem Celebrans dicit, Quam oblationem, &c.* Diaconus factâ genuflexione, est, Crucis Altaris, à sinistra transit ad dextram Celebrantis, advertendo, quòd debet transit ab uno latere ad aliud, semper debet genuflexionem unico genu, quòd accedit, & antequàm recedat, non verò transit per medium. Bauld. *part. 3. cap. 1. de Miss. Sollem. art. 7. num. 22.* Billi *lib. 1. n. 123. §. 36.* deinde genuflectit super pedaneum, prope tamen Altare, utroque genu, propter Elevationem mox faciendam (& si adhi Pyxis cum Particulis consecrandum Celebrans dicit, *Qui prius, &c.* qui erectus eam detegit, & præstat ea circum quæ tradit Gavantus *h. c. lit. q.*) post elevationem Hostiæ surgit Diaconus, & iterum genuflectens unico genu, Sacramentum celebrante adorat: postea, & non prius, ut dicitur, discooperit Calicem; & iterum utroque genu flectit, usque dum Celebrans per Elevationem deposuerit Calicem super Abacum. Ad utramque Elevationem, scilicet Celebrans ante Elevationem adorat, & prius, idem Diaconus elevat planetam Celebrantis, tenens eam in medio per finem posterioris partis, nec eam, deponendo oblectur. Dum Diaconus assistit Celebranti dextris, primus Ceremoniarius accedit ad Altare cum debitis reverentiis, ut vertitur à dextera, quando opus est. Nicolaus de Brulart *pa 1. 2. cap. 7. n. 19.*

XXXI. Gavant. pag. 118. col. 2. lit. p. *Subdiaconus vero genuflectit eo tempore, quo primùm ad Altare verba, Quam oblationem, &c.* Celebrans pervenerit. Sed quàm certum est Diaconum genuflectere debere ad dextram Celebrantis

ad id in dubium vertitur, quo loco genuflectere tum debeat Subdiaconus, nimirum, utrum à sinistris Celebrantis in infimo suo gradu, an in medio ejusdem gradus. Primam sententiam tenet Castaldus *lib. 1. sect. 7. cap. 1. n. 17.* secundam verò tuetur Gavantus *hac lit. 1. cui adherent Claudius, Arnaud. part. 2. tit. 8. n. 19. Bauldry part. 1. cap. 13. supra, Lohner part. 3. tit. 3. n. 13. Biffus lit. 5. n. 196. §. 16.* sicuti etiam à Portu *supra n. 10.* à quibus non videtur recedendum esse: quia Subdiaconus stans in medio, nec impedit Populum, ita ut videre nequeat Hostiam elevatam, nec ostendit ullam minorem reverentiam, quam stando à sinistris in dicto infimo gradu. Verum si adit Episcopus genuflexus in faldistorio locato in medio Presbyterii; tunc quidem Subdiaconus genuflectere deberet in infimo suo gradu à sinistris Celebrantis, ne terga vertat ipsi Episcopo.

XXXII. Gavant. pag. 118. col. 2. lit. f. *Ter incensat, &c.* Paulo ante Consecrationem, secundus Ceremoniaris, vel Thuriferarius ponit incensum in thuribulum, ab eoque Benedictionem; & ad Elevationem genuflexus ad cornu Epistolæ ante infimum gradum in plano, SS Sacramentum incensat triplici ductu pro unaquaque Elevatione, scilicet, primo incensat unico ductu, & capitis inclinatione profunda antè, & post, quando Celebrans adorat Hostiam in prima genuflectione: secundo incensat altero ductu, quando elevatur Hostia: denique incensat tertio ductu, quando deponitur genu in adoratione Hostiæ collocatæ super Corporale: Christi *hac lit. 1. c. 11. n. 6. Gavant. hac lit. f. Lohner part. 3. cap. 12. art. 1. n. 3.* eodem

modo Acolythus (non secundus Ceremoniaris, quia Ceremoniaris Clericos dirigere debent, & non eorum munia præstare) tertinnabulum pulsat: Corset. *tract. 1. part. 1. cap. 2. n. 50.* Castald. *lib. 1. sect. 4. cap. 2. n. 13.* & præterea pulsandæ sunt campanæ majores turris campanariæ, ut Populus admoneatur: Gavant. Corset. *sup. Castald. lib. 2. sect. 9. cap. 2. n. 21.* similiter Thuriferarius, ut supra diximus, ter incensat Calicem; & Acolythus ter pulsat tintinnabulum eodem modo, quo dictum est in elevatione Hostiæ; quod deinde reponit super credentiam. A Portu *sup. n. 12.* In Missis Sollemnibus Defunctorum, non Thuriferarius, sed Subdiaconus incensat Hostiam, & Calicem, quia non est impeditus detinendo Patenam.

XXXIII. Gavant. pag. 118. col. 2. lit. t. *Diaconus redit ad librum.* Reposito Calice super Altare, Diaconus surgit, & Calicem palla cooperit; ac mox facta unico genuflexione à dexteris Celebrantis, accedit ad ejus sinistram; & iterum ibi, facta genuflectione, assistit ad librum, folia dextera sua vertendo, quando opus est; & se Celebranti conformet, dum se signat, dum percutit pectus, &c. Lohner *part. 3. Bauld. part. 3. c. 12. art. 2. n. 52. & part. 3. cap. 12. n. 8.*

Subdiaconus verò, reposito à Celebrante Calice super Altare, surgit, sicuti & Clerici omnes surgunt, & stant in locis suis; sed nec ille, nec isti signant se, nec genuflectunt, dum Celebrans, & Diaconus se signant, & genuflectunt. Arnaud. *part. 2. tit. 9. n. 5.* à Portu *supra n. 15.* Ceremoniaris autem surgit, genuflectit, atque accedit ad laterale cornu Evangelii, ut præsto sit libro, ut *infra.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. IX. De Canone post Consecrationem usque ad orationem Dominicam. Pro Ritu Missæ Privatæ, à repositione Calicis, usque ad Memento Mortuorum.

1. Rub. n. 1. pag. 118. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. u. *Unde & memores, &c.* Hanc partem Canonis, quam Gavantus Alexandro I. Summo Pontifici, tanquam primo auctori